

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-49>

УДК 331.56

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВИТРАТ ТА КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ТА ЗАРУБІЖНІЙ ОБЛІКОВІЙ ПРАКТИЦІ

METHODICAL ASPECTS OF COST ACCOUNTING AND COST CALCULATION IN DOMESTIC AND FOREIGN ACCOUNTING PRACTICE

Глушач Юлія Станіславівна

кандидат економічних наук,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8068-5753>

Фальченко Олена Олександрівна

кандидат економічних наук, доцент,
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8441-2894>

Hlushash Yuliia

V.N. Karazin Kharkiv National University

Falchenko Olena

National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"

Сучасні умови господарювання висувають нові вимоги щодо систем і методів управління виробництвом. В розробці нових стратегій управління витратами першочерговим є вдосконалення методів їх обліку. У статті розглянуті основні методи обліку витрат, що притаманні вітчизняній та зарубіжній обліковій практиці, надана їх загальна характеристика. Здійснено порівняльний аналіз вітчизняного нормативного методу калькулювання собівартості продукції та зарубіжного методу стандарт-кост. Розглянуто основні методологічні аспекти методу стандарт-кост, визначено його переваги та сфера застосування, наведено на умовному прикладі розрахунок собівартості продукції за цим методом, що полегшує розуміння методики даної системи з метою впровадження її додаткових елементів в облікову практику вітчизняних підприємств. Визначені шляхи вдосконалення системи обліку та управління витратами на вітчизняних підприємствах.

Ключові слова: нормування витрат, собівартість, методи калькулювання собівартості, управління витратами.

Современные условия хозяйствования выдвигают новые требования к системам и методам управления производством. При разработке новых стратегий управления затратами первоочередное значение имеет совершенствование методов их учета. В статье рассматриваются основные методы учета затрат, присущие отечественной и зарубежной бухгалтерской практике, дана их общая характеристика. Проведен сравнительный анализ отечественного нормативного метода расчета себестоимости продукции и зарубежного метода стандарт-кост. Рассмотрены основные методологические аспекты метода стандарт-кост, определены его преимущества и сфера применения. Расчет себестоимости продукции по методу стандарт-кост представлен на условном примере, что облегчает понимание методики данной системы с целью внедрения ее дополнительных элементов в бухгалтерскую практику отечественных предприятий. Определены пути совершенствования системы учета и управления затратами на отечественных предприятиях.

Ключевые слова: нормирование затрат, себестоимость, методы калькулирования себестоимости, управление затратами.

In modern conditions of market competition, a rational cost management system becomes a key factor in the effective functioning of the enterprise. An important place in this system is occupied by the methodology of cost accounting and cost calculation of products. It is the information about costs that is key in shaping the price of finished products, when making effective management decisions in order to ensure the profitability of the enterprise. The introduction of international accounting and financial reporting standards in the accounting policy of national

enterprises requires improvement of their methods and forms of cost management. This explains the relevance of the research topic. The purpose of the article is to find out the peculiarities of the main methods of cost accounting that take place in the accounting practice of national and foreign enterprises, to determine the priority of their use in various enterprises; analysis of differences in the methodology of the foreign method of calculation standard – cost and normative method of cost accounting, which is common in Ukraine; search for ways to improve the cost accounting system at national enterprises. Results of the study: the main methods of cost accounting inherent in national and foreign accounting practice are systematized, their general characteristics are provided; priorities in the use of methods depending on the strategic and technological characteristics of enterprises are defined; comparative analysis of the national normative method of cost calculation of production cost and foreign method standard – cost was carried out; considered on the example the main methodological aspects of using the standard-cost method in order to further introduce additional elements of this system into the accounting practice of domestic enterprises; identified ways to improve the system of accounting and cost management at domestic enterprises: adjusting the accounting policy on cost accounting methods, taking into account the specifics of production and strategic tasks of the organization; introduction into the system of normative accounting of costs of additional elements of the standard-cost method, which will increase the efficiency of cost allocation between calculation objects; involvement in the system of strategic management of elements of targeting-costing and kaizen-costing systems.

Keywords: cost management, cost cost, cost rationing, cost calculation methods.

Постановка проблеми. В умовах ринкової конкуренції, ознакою якої є тенденція до зниження норми прибутку, запорукою ефективного функціонування підприємства стає раціональна система управління витратами, у складі якої важливе місце займає методологія обліку витрат та калькулювання собівартості продукції. Саме інформація про витрати є ключовою при ціноутворенні на готову продукцію, при прийнятті ефективних управлінських рішень з метою забезпечення рентабельності підприємства. Впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності в облікову практику вітчизняних підприємств вимагає вдосконалення їх облікової політики щодо методів і форм управління витратами. Цим пояснюється актуальність теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Великий внесок у дослідження питань щодо методології обліку витрат та калькулювання собівартості внесли вітчизняні та зарубіжні дослідники, серед яких Ф. Бутинець, О. Бородкін, О. Гудима, С. Голов, І. Белова, Р. Бруханський, Л. Дороженко, О. Корольова, Є. Мних, М. Палюх, В. Сопко, Н. Тарасенко, І. Фаріон та ін. Разом з тим, у працях вітчизняних науковців немає єдності щодо класифікації методів обліку витрат. Так, частина науковців поділяють їх на однопредельний і багатопредельний, нормативний і ненормативний, безнапівфабрикатний та напівфабрикатний [1], інші ж виокремлюють серед методів обліку витрат наступні: подетальний; за окремими виробами; за групами виробів; за замовленнями; за процесами; за виробництвами [2, с. 149]. Найбільш прийнятною вважають класифікацію, запропоновану проф. Ф.Ф. Бутинцем та ін. [3, с. 195], яка враховує організаційні і тех-

нологічні особливості виробництва, повноту відображення витрат в обліку та систему контролю за нормами витрат (методи обліку нормативної та фактичної собівартості, повної і неповної собівартості, позаомовний і попроцесний та ін.).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявності багатьох досліджень з питань класифікації методів обліку витрат та визначення сфери їх застосування, досі відсутній у офіційних документах конкретний їх перелік, рекомендований для використання підприємствами різних галузей промисловості. Крім того, в постійно мінливих умовах ринку можливості найбільш розповсюджених в Україні систем обліку витрат не можуть в повній мірі задовольнити вимогам управління підприємством. Використання сучасних зарубіжних систем калькулювання собівартості доповнюють можливості традиційних систем, діють у поєднанні з ними, що забезпечує конкурентні переваги підприємствам, що їх використовують. Серед таких систем калькулювання: «таргет-костінг», «ABC-костінг», «стандарт-кост», «директ-костінг», «кайзен-костінг», тощо. Зміни методологічних аспектів щодо обліку витрат в обліковій політиці підприємств, що зумовлені розвитком економічних відносин суб'єктів господарювання, потребують більш детального теоретичного та практичного дослідження даного питання та свідчать про його актуальність у сучасному часі.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є систематизація основних методів обліку витрат, що мають місце у вітчизняній та зарубіжній обліковій практиці, аналіз їх особливостей та пріоритетності застосування на різних підприємствах; дослід-

ження переваг зарубіжного методу обліку витрат та калькулювання собівартості продукції стандарт-кост над нормативним методом обліку витрат, що поширений в Україні; пошук шляхів вдосконалення системи обліку витрат на вітчизняних підприємствах. Для досягнення поставленої мети в роботі використано діалектичний та системний підходи – при дослідженні методів обліку витрат; абстрактно-логічний метод – при визначенні найбільш перспективних методів обліку витрат.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розрахунок собівартості продукції в управлінні витратами будь-якого підприємства є ключовим фактором, оскільки він не просто визначає фактичну вартість продукту, але й є інструментом, який в ринкових умовах може забезпечити зростання прибутку організації. Тому в сучасних умовах господарювання метод розрахунку собівартості продукції (робіт, послуг) повинен бути орієнтований на реалізацію прибуткової стратегії компанії в короткостроковій і довгостроковій перспективі. Ефективність стратегії прибутковості насамперед залежить від зниження витрат на одиницю продукції у поєднанні із дотриманням її якісних характеристик. Визначення методів обліку витрат на виробництво продукції та калькулювання її собівартості повинні враховувати ряд організаційних моментів в управлінні та виробництві підприємства, серед яких: вид його економічної діяльності, тип виробництва, особливості технологічного й виробничого процесу та ін.

Метод обліку витрат, як сукупність способів відображення, групування та систематизації даних про витрати, що забезпечують досягнення визначеної мети, вирішення конкретного завдання, основним чином залежить від об'єкту цих витрат. За визначенням, що надається у НП(С)БО 16 «Витрати», об'єктом витрат є продукція, роботи, послуги або вид діяльності підприємства, які потребують визначення пов'язаних з їх виробництвом (виконанням) витрат [4].

У вітчизняній практиці традиційними методами обліку витрат є простий (однопредільний), нормативний, позамовний, попередільний, серед який три останні за вибором об'єкта є найбільш поширеними [5, с. 74]. В умовах ринку, що постійно змінюється, можливості вищезгаданих методів не можуть повністю відповідати вимогам управління підприємством. Використання сучасних зарубіжних систем витрат доповнює можливості традиційних методів, діє в поєднанні з ними, а

також надає переваги і основні фактори успіху в конкурентному середовищі. Серед поширених з другої половини ХХ століття в зарубіжній практиці систем калькулювання витрат слід виокремити: АВС-костінг, таргет-костінг, кайзен-костінг, стандарт-кост, бенчмаркетинг тощо. Загальні характеристики та сфери застосування методів наведено в таблиці 1.

Виникнення різноманітного спектру методів обліку витрат та калькулювання собівартості продукції пов'язане з намаганням запровадити таку систему, яка б враховувала технологічні особливості сучасних підприємств та якнайбільше відповідала критеріям економічної ефективності та справедливості. Так, розробники методу АВС-калькулювання, впровадивши його у 1960-х рр., намагалися врахувати недоліки методу стандарт-кост щодо точності та справедливості розподілу накладних витрат на відповідну продукцію. Не зважаючи на складність та трудомісткість методу АВС, він вважається одним з найперспективніших методів управління витратами, особливо на підприємствах з великою питомою вагою непрямих накладних витрат [7, с. 83].

Подальшого поширення на підприємствах Європи і США набуває японський метод кайзен-костінг, який містить механізми, що мотивують всіх робітників здійснювати внесок у скорочення витрат. Серед найжорсткіших методів управління витратами відомий метод кост-кілінг, метою якого є швидке скорочення всіх витрат підприємства без шкоди для його діяльності й перспектив розвитку. При застосуванні методу кост-кілінг економія витрат відбувається в наслідок скорочення штату працівників через їх звільнення, продажу незадіяних у виробництві активів, суттєвого зменшення витрат на соціальну сферу [8, с. 40].

В стратегічному управлінні методом управління витратами є LCC-аналіз (Life Cycle Costing). Він охоплює період у кілька років та враховує при прийнятті рішень вплив інфляції через дисконтування грошових потоків. Метод доцільно використовувати підприємствам, що виробляють нестандартну продукцію з нестабільним попитом [6].

Новим методом управління витратами є бенчмаркінг витрат. Він використовується як інструмент для оцінки стратегій і цілей роботи організації шляхом порівняння її з успішними підприємствами і визначення свого місця на конкретному ринку. За умови використання цього методу у підприємства немає потреби винаходити власні способи скорочення витрат і вдосконалення виробничих процесів, оскільки

Таблиця 1

**Характеристика вітчизняних та зарубіжних методів
обліку витрат та калькулювання собівартості**

Метод	Сфера застосування	Характеристика методу
Простий (однопередільний) метод	Застосовується у виробництвах, де технологічний процес складається з одного переділу*, де відсутнє або є незначним незавершене виробництво (видобуток вугілля, електроенергії, хлібопечіння)	Передбачає визначення собівартості одиниці продукції шляхом ділення усіх витрат на виробництво за статтями калькуляції на кількість продукції, що вироблена.
Попередільний метод	Використовується у виробництвах, процес виготовлення продукції яких складається з окремих технологічних стадій (переділів, фаз). Це текстильна, металургійна, хімічна та інші галузі промисловості.	Облік витрат ведуть по переділах (навіть якщо в одному переділі отримують продукцію різних видів) і за калькуляційними статтями витрат у розрізі видів або груп продукції. Метод містить елементи нормативного методу через систематичне визначення суми відхилень фактичних витрат від діючих поточних норм. Виявлені відхилення відносять на собівартість реалізованої продукції та з'ясовують причини їх наявності (п. 11 П(С)БО 16).
Нормативний метод	Застосовується у масовому і серійному виробництві різноманітної і складної продукції, що складається з великої кількості деталей і вузлів, на підприємствах оброблювальних галузей промисловості (машинобудуванні і металообробці, швейної, меблевої та ін.).	Характерним є розробка довготривалих норм витрат ресурсів та їх корегування з урахуванням змін, складання нормативних, планових та звітних калькуляцій. Облік витрат ведуть за встановленими нормами витрат. Окремо враховують відхилення від встановлених норм у бік зменшення (економія), або у бік збільшення (перевитрата).
Позамовний метод	Застосовується на підприємствах індивідуального та дрібносерійного виробництва, де кожне замовлення унікальне (турбо-, авіабудівництво).	Фактичну собівартість визначають за окремими замовленнями (виробами, роботами, послугами) після їх виконання. При цьому врахування прямих витрат відбувається в розрізі встановлених статей калькуляції для індивідуальних виробничих замовлень, а непрямих – за місцями їх виникнення, з включенням у вартість замовлень згідно встановленої бази розподілу.
АВС-костінг	Застосовується у суспільних організаціях та у сфері надання послуг.	Об'єктом обліку є окремий вид діяльності (функція). Об'єктом калькулювання є вид продукції. Ресурси розподіляються між центрами витрат в залежності від фактору (носія) витрат, а потім відносяться на окремий вид продукції.
Таргет-костінг	Використовується на виробничих підприємствах, в автомобільній та електронній промисловості.	Об'єктом розрахунку є цільова (запланована) собівартість продукту, яка базується на заздалегідь визначеній ціні продажу, прийнятої на виробничих підприємствах.
Кайзен-костінг	Використовується на виробничих підприємствах.	Метод обліку витрат, що ставить за мету досягнення цільової вартості продукту на етапі виробництва. Передбачає завдання вдосконалення витрат, яке вирішується на рівні всіх працівників, залучених у виробничий процес, і визначається пунктами змінних витрат. Постійні витрати групуються в окремі бюджети для підготовки бюджету підприємства.

(Закінчення таблиці 1)

Метод	Сфера застосування	Характеристика методу
Стандарт-кост	Використовується на виробничих підприємствах.	Метод базується на плануванні витрат ще до початку виробництва, на встановленні норм витрат з майбутнім аналізом причин відхилення. Розподіл непрямих витрат здійснюється на основі ставки розподілення.
Директ-костінг	Використовується на виробничих підприємствах.	Метод обліку граничних витрат (або система обліку сум покриття), який передбачає планування та облік неповної (зрізаної) собівартості, у яку закладаються тільки прямі змінні витрати, а інші види поточних витрат (постійні) вважаються витратами поточного періоду, не включаються до собівартості продукції, а відносяться на результати господарської діяльності (збитки).

* Переділ – це визначена сукупність технологічних операцій, внаслідок виконання яких отримують кінцевий продукт.

Джерело: складено автором за [4; 5; 6; 7]

використовується досвід і технології лідера ринку або еталонного підприємства [8, с. 41].

Вивчення досвіду практичного застосування методів обліку витрат показує, що в чистому вигляді кожен з них впроваджується вкрай рідко. Різноманітність цілей та особливості господарської діяльності підприємств зумовили впровадження багатьох комбінацій базових методів обліку витрат у рамках однієї класифікаційної форми. Підприємства все рідше застосовують один метод обчислення витрат без поєднання його з іншими.

Дослідження в сфері методології обліку витрат доводить, що найбільш поширеними методами калькулювання у вітчизняній практиці слід вважати нормативний метод, а в зарубіжній – метод стандарт-кост, що був розроблений у 1912 р. американським економістом Ч. Гаррісоном [9, с. 595]. Ці методи обліку витрат та калькулювання собівартості є дуже близькими за своїми характеристиками. Так, обидва методи калькулювання в своїй основі мають чітке нормування витрат і передбачають ще до початку звітного періоду складання нормативних калькуляцій за нормами витрат ресурсів. Облік і контроль витрат за діючими нормами і відхиленнями від них в обидвох методах здійснюється окремо – за місцями їх виникнення і центрами відповідальності із систематичним узагальненням цих відхилень з метою розробки заходів щодо усунення незапланованих витрат. Відмінності ж в методологіях цих систем стосуються:

– ведення відокремленого обліку змін норм витрат, який має місце в нормативному методі і не передбачений методом стандарт-кост;

– списання відхилень від норм прямих і непрямих витрат, які за нормативним методом всі списуються на рахунки виробничих витрат, а за методом стандарт-кост – на виробництво списується тільки нормативні витрати, тоді як ненормативні відносяться на фінансові результати діяльності;

Крім того відмінним є сфера застосування цих методів обліку витрат. Так, на відміну від нормативного методу, що застосовується виключно для калькулювання собівартості продукції, метод стандарт-кост використовують як інструмент в оцінці матеріально-виробничих запасів; для складання фінансової звітності (балансу та звіту про фінансові результати); для формування політики продажів, при оперативному контролі та контролі рівня витрат, у бюджетному плануванні та прогнозуванні [9].

Порівняльна характеристика двох методів висвітлює наявність певних недоліків нормативного методу, що полягають у його трудомісткості і відсутності направленості на процес реалізації продукції. Впровадження в облікову практику елементів системи стандарт-кост, як доповнення до нормативного методу обліку витрат, дозволить вітчизняним підприємствам вдосконалити оперативний облік відхилень від норм витрат, що збільшить ефективність прийняття своєчасних управлінських рішень, спрямованих на зниження собівартості продукції.

Переваги системи обліку витрат стандарт-кост, порівняно з нормативним методом, спонукають до більш ґрунтовного розгляду її методики з використанням розрахунку собівартості на прикладі, що полегшить впровадження елементів цієї системи в облікову практику вітчизняних підприємств.

За умови використання системи стандарт-кост усі витрати, що впливають на рахунки витрат (матеріали, незавершене виробництво, готова продукція, собівартість реалізованої продукції) відображаються як стандартні (заздалегідь визначені), а не фактично здійснені витрати.

Система стандарт-кост використовується:

- 1) для оцінки управління в цілому та діяльності окремих робітників;
- 2) для прийняття рішень щодо ціноутворення;
- 3) для бюджетування та прогнозування.

Стандартні (нормативні) витрати – це ретельно зумовлені реалістичні витрати на одиницю готової продукції. Вони включають в себе всі три елементи прямих витрат (прямі матеріали, прямі витрати на працю, загально-виробничі витрати), базуються на вивченні трудових операцій, інженерних кошторисах, розрахунках в прогнозному управлінні і залежать від типу і якості матеріалів, що використовуються. Бюджетні витрати відносяться до всього обсягу виробництва, а нормативні – до одиниці виробництва.

Головною перевагою системи стандарт-кост є економне ведення записів:

- 1) всі індивідуальні дані по матеріалах можуть бути підсумовані та одним проведенням списані з кредиту рахунку «Матеріали» в дебет рахунку «Незавершене виробництво»;
- 2) немає необхідності для кожного працівника фіксувати час, витрачений на одиницю продукції;
- 3) більшість нормативів використовуються тривалий час (місяцями, роками) і переглядаються тільки у випадках значних змін (нова конструкція обладнання).

Цінові показники, зазвичай, переглядаються щорічно (для врахування інфляції), а нормативи загально-виробничих витрат розробляються постійно. Бухгалтером ведуться записи про фактичні і нормативні витрати. Різ-

ниця між нормативними та фактичними витратами називається відхиленням (Variance). Крім визначення величин відхилень бухгалтер має з'ясувати причину їх появи. Цей процес називається аналізом відхилень (Variances Analysis) [9, с. 635].

Нормативи можуть бути класифіковані таким чином:

- 1) *ідеальні теоретичні (сучасні) нормативи* – засновані на максимальному рівні ефективності, без помилок та зупинок у роботі;
- 2) *базові нормативи* – нормативи, що рідко переглядаються і не залежать від поточних та цінових змін;
- 3) *реальні постійно досяжні нормативи* – нормативи, що схильні до реальних змін; відображують розумні середні умови (наприклад, нормативи витрат на прямі матеріали, засновані на поточній ринковій їх вартості).

Нормативні витрати на одиницю продукції складаються з шести елементів:

- нормативної ціни на матеріали (прямі матеріальні витрати);
- нормативної кількості матеріалів (прямі матеріальні витрати);
- нормативного робочого часу (прямі трудові витрати);
- нормативного розміру винагороди (прямі трудові витрати);
- нормативного коефіцієнту змінних загально-виробничих витрат;
- нормативного коефіцієнту постійних загально-виробничих витрат.

Відповідальність за встановлення нормативних цін на матеріали несе агент із закупівель, а за використання кількості матеріалів – виробничі менеджери. Розраховує ці нормативи бухгалтер з управлінського обліку на основі відповідної бухгалтерської інформації. Нормативний робочий час відображає час, необхідний для кожного підрозділу, одиниці устаткування, процесу для виробництва однієї одиниці або однієї партії виробів. Нормативні ставки оплати праці розраховуються як середні ставки по кожній операції.

Для розрахунку нормативного коефіцієнту загально-виробничих витрат (ЗВВ) використовують різноманітні бази:

$$\text{Нормативний коефіцієнт змінних ЗВВ} = \frac{\text{Загальні заплановані змінні ЗВВ}}{\text{Очікувана кількість нормо-годин}}$$

$$\text{Нормативний коефіцієнт постійних ЗВВ} = \frac{\text{Загальні заплановані постійні ЗВВ}}{\text{Нормативна потужність (нормо-годин)}}$$

Таблиця 2

Розрахунок собівартості одиниці виробу в системі стандарт-кост

Нормативи витрат	Деталізація видів витрат на олівець	Норма витрат на 1 олівець	Вартість за одиницю матеріалів / за годину праці, \$	Розрахунок статті калькуляції, \$
Прямі матеріали	пластмаса, кв. фут	0,025	9,2	$9,20 \times 0,025 = 0,23$
	рухомий механізм, (шт.)	1	2,25	$1 \times 2,25 = 2,25$
Пряма праця	штампувальні роботи, (год)	0,01	8,00	$0,01 \times 8,00 = 0,08$
	збиральні роботи, (год)	0,05	10,20	$0,05 \times 10,20 = 0,51$
Загальновиробничі витрати (ЗВВ) ¹	змінні ЗВВ			$0,06 \times 12,00 = 0,72$
	постійні ЗВВ			$0,06 \times 9,00 = 0,57$
Собівартість одиниці виробу				4,36

¹ При розрахунку змінних та постійних ЗВВ у складі собівартості одного виробу використовують нормативні коефіцієнти, що показують норму витрат змінних та постійних ЗВВ на одиницю виробу. У нашому прикладі ці нормативи дорівнюють відповідно \$ 12,00 / 1 год (для змінної частини ЗВВ) та \$ 9,00 / 1 год. (для постійної частини ЗВВ); 0,06 год – це норма часу на здійснення штампувальних та збиральних робіт при виробництві одного виробу.

Нормативна потужність – середній рівень виробничої потужності, необхідний для виконання обсягу продажів.

Визначення нормативних витрат (прямих матеріальних, прямих трудових та загальновиробничих) дає можливість визначення загальних витрат на одиницю продукції у будь-який момент часу.

Методику калькулювання собівартості з використанням нормативних витрат наведено на прикладі виробництва автоматичних олівців (табл. 2).

Висновки. В результаті проведеного дослідження були отримані наступні результати: систематизовано основні методи обліку витрат, що притаманні національній та зарубіжній обліковій практиці, надана їх загальна характеристика; визначені пріоритети у використанні методів залежно від стратегічних і технологічних особливостей підприємств; здійснено порівняльний аналіз національного нормативного методу калькулювання

собівартості продукції та зарубіжного методу стандарт-кост; розглянуто на умовному прикладі основні методологічні аспекти використання методу стандарт-кост з метою подальшого впровадження додаткових елементів цієї системи в облікову практику вітчизняних підприємств.

В якості шляхів вдосконалення системи обліку та управління витратами на вітчизняних підприємствах доцільно здійснити: корегування облікової політики щодо методів обліку витрат з урахуванням специфіки виробництва та стратегічних задач організації; запровадити у систему нормативного обліку витрат додаткових елементів методу стандарт-кост, що збільшить ефективність розподілу витрат між об'єктами калькулювання; залучити до системи стратегічного управління елементів систему таргет-костінг (для підприємств інноваційних галузей з коротким життєвим циклом продукції) та систему кайзен-костінг (в галузях з довготривалим життєвим циклом продукції).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Сопко В., Гуцайлюк З., Щирба М., Бенько М. Бухгалтерський облік : навч. посібник. Тернопіль : Астон, 2005. 496 с.
2. Фаріон І.Д., Писаренко Т.М. Управлінський облік : Підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 792 с.
3. Бутинець Ф.Ф., Давидюк Т.В., Канурна З.Ф., Малюга Н.М., Чижевська Л.В. Бухгалтерський управлінський облік : підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / за ред. проф. Ф.Ф. Бутиця. 3-тє вид., доп. і перероб. Житомир : ПП «Рута», 2005. 480 с.

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : Затв. Наказом МФУ від 30.11.2001 № 559. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 10.07.2021).
5. Дороженко Л.І. Сучасні методи обліку витрат у контексті зарубіжного досвіду. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2014. № 2. С. 72–76.
6. Лепетан І. Методи обліку витрат: вітчизняний та зарубіжний досвід. URL: http://sophus.at.ua/publ/2014_12_16_lutsk/sekcija_2_2014_12_16/metodi_obliku_vitrat_vitchiznjaniy_ta_zarubizhnij_dosvid/75-1-0-1147 (дата звернення: 12.07.2021).
7. Корольова О.І. Облік витрат виробництва: проблеми та перспективи. *Економіка та управління на транспорті*. 2015. Випуск 1. С. 79–90.
8. Пустова І.В. Методи управління витратами в сучасних умовах: ефективність застосування, переваги та недоліки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 11. С. 39–42. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2013_11_12 (дата звернення: 17.07.2021).
9. Воронко Р.М. Облік у зарубіжних країнах : Навчальний посіб. Львів : «Магнолія 2006», 2009. 744 с.

REFERENCES:

1. Sobko, V., Gutsajlyuk, Z., Shirba, M., & Babenko, M. (2005) *Buhalterskij oblik: navchalnij posibnik* [Accounting: tutorial]. Ternopol: Aston, 496 p. (in Ukrainian)
2. Farion, I.D. & Pisarenco, T.M. (2012) *Upravlinskij odlik: Pidruchnik*. [Management Accounting: Textbook]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literaturi, 792 p. (in Ukrainian)
3. Butinets, F.F., Davidyuk, T.V., Kanurna, Z.F., Malyuga, N.M., & Chigevska, L.V. (2005) *Buhalterskij upravlinskij oblik: pidruchnik* [Accountant's management: textbook] In F.F. Butinets (Eds.). Gitomir: PP «Ruta», 480 p. (in Ukrainian)
4. Pologennya (standart) buhgalterskogo obliku 16 Vitraty [Accounting Regulations (Standard) 16 Expenses]. Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua> (accessed 10 July 2021)
5. Dorogenco, L.I. (2014) *Suchasni metodi obliku vitrat u konteksti zarubignogo dosvigu* [Modern methods of cost accounting in the context of foreign experience]. *Dergava ta regioni. Ser.: Ekonomika ta pidpriemnistvo* [State and regions. Ser.: Economics and Entrepreneurship], no. 1, pp. 72–76.
6. Lepetan, I. (2014) *Metodi obliku vitrat:vitchiznyanij ta zarubignij dosvid* [Cost accounting methods: domestic and foreign experience]. Retrieved from: http://sophus.at.ua/publ/2014_12_16_lutsk/sekcija_2_2014_12_16/metodi_obliku_vitrat_vitchiznjaniy_ta_zarubizhnij_dosvid/75-1-0-1147 (accessed 12 July 2021).
7. Korolyeva, O.I. (2015) *Oblik vitrat virobnitstva:problemi ta perspektivi* [Accounting for production costs: problems and prospects]. *Ekonomika ta upravlinnya na transporti* [Economics and Transport Management], no. 1, pp. 79–90.
8. Pustova, I.V. (2013) *Metodi upravlinnya vitratamiv suchasnih umovah: efektyvnist zastosuvannya, perevagi ta nedolici* [Methods of cost management in modern conditions: efficiency of application, advantages and disadvantages]. *Investitsii:practica ta dosvid*, no. 11, pp. 39–42. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2013_11_12 (accessed 17 July 2021).
9. Voronko, P.M. (2009) *Oblik u zarubignih krainah: Navchalnij posibnik* [Accounting in foreign countries: Tutorial]. Lviv: Magnoliya-2006, 744 p. (in Ukrainian)